

Otlet helemaal terug!

Door: Dick de Maa, Manager Consultancy Doxis

De Belg Paul Otlet (1868 - 1944) geldt al heel lang als voorvader van ons informatiemanagement. Hij was de grondlegger van de Universele Decimale Classificatie (UDC). Die werd in ons land al snel gepropageerd door J.A. Zaalberg.

>> Paul Otlet

Zaalberg was begin vorige eeuw als gemeentesecretaris van Zaandam op zoek naar een goede ordeningssysteem voor dossiers. Na een reis naar Brussel was Zaalberg zeer onder de indruk geraakt van de visie van Otlet. Hij werd direct diens pleitbezorger en vertegenwoordiger in Nederland. Het resultaat was onder meer de Basisarchieffcode (BAC) en de oprichting van het Nederlandsche Registratiebureau in 1909 (waarvan Doxis een directe afstammeling is).

Na zijn dood is Otlet in de vergetelheid geraakt. Hij hoorde bij een andere tijd. Niemand zag nog iets in het utopische streven om de gehele wereldkennis te omvatten en te rubriceren in een ware orgie van systeemkaartjes en ladekasten. Bovendien werd zijn erfenis

van systematisch classificeren steeds verder uitgehouden door de opkomst van het Web en de voortschrijdende digitalisering. De aandelen van de BAC hebben ook wel eens hoger gestaan.

Maar Otlet is helemaal terug!

Mede dankzij het boek *Glut – Mastering Information Through the Ages* van de Amerikaan Alex Wright. Wright laat zien dat Otlet al in 1934 in zijn *Traité de Documentation* 'een complex van verbonden machines' heeft geschetst dat in werking sterk overeenkomt met het Internet. De ideeën van Otlet zijn tot aan de jaren negentig weggezet als fantasieën van een excentriekeling. Na de opkomst van het Web bleken de ideeën van Otlet echter ineens verbluffend accuraat.

het Web bleken Otlet echter ineens

Paul Otlet en de ruimtelijkheid van informatie

De herwaardering van Paul Otlet is niet uitsluitend de verdienste van Alex Wright. Zo gingen de informatiewetenschappers William Boyd Rayward en Michael Buckland hem in tal van publicaties voor. Aparte vermelding verdient hier een door Otlet geïnspireerd onderzoeksprogramma dat sinds 2006 draait bij de Vakgroep Architectuur en Stedenbouw van de universiteit van Gent. Het gaat over de analogie tussen informatieordening en stedelijke ordening. Dat lijkt misschien vreemd, maar Otlet heeft altijd het verband gezocht tussen het organiseren van informatie en het organiseren van gebouwen, straten en pleinen. Dat was vanuit de gedachte dat elke ordening een ruimtelijkheid kent en dat deze ruimtelijkheden overeenkomsten vertonen in structuur. Dit idee komt (ongetwijfeld meestal onbewust) terug in het momenteel populaire begrip informatiearchitectuur.

Medio mei vond in Gent rondom dit onderzoeksprogramma een internationaal wetenschappelijk congres plaats onder de titel 'Analogous Spaces'. Thema was de analogie en interactie tussen de (virtuele of fysieke) ruimten waarin informatie of kennis wordt ontwikkeld, vergaard, bewaard, geordend, verspreid en gebruikt.

Doxis verwacht veel van deze benadering van informatiemanagement en vertaalt deze dan ook naar onze advisering.

Het analyseren en vergelijken van informatieomgevingen als 'ruimten' met gemeenschappelijke structuurkenmerken, kan behulpzaam zijn bij het in de tekst genoemde dilemma om institutioneel en individueel informatiemanagement bij elkaar te brengen.

Zulke ruimten zijn dan bijvoorbeeld:

- >> de fysieke omgeving van kantoren en werkplekken;
- >> de virtuele ruimten van databases, mappenstructuren en orderingsplannen;
- >> de 'architectuur' van informatiebestanden zoals boeken en documenten, zichtbaar in bijvoorbeeld hoofdstukken en paragrafen;
- >> de organisatorische architectuur van organogrammen, processtromen, programma's, projecten en administratieve organisaties;
- >> de virtuele ruimten van samenwerkingsverbanden, organisatieculturen, groepjes, kenniskringen, klieken en andere persoonlijke netwerken.

Het in onderling verband 'in kaart brengen' van deze omgevingen en hun deels overlappende en deels verschillende ruimtelijke structuren, levert een veel bredere benadering op van informatiemanagement. Die verbreding is volgens Doxis hard nodig. Kennis van het structureren van alleen informatie is niet langer toereikend. Essentieel is ook het 'meenemen' van de structuren van de andere genoemde 'ruimten'. Dat zal de slagingskans van digitaliseringstrajecten sterk verhogen. En die kunnen dat wel gebruiken... <<

